

VERKSAMHETSBERÄTTELSE

2023

Ålands tingsrätt
Ålands förvaltningsdomstol

Innehållsförteckning

Lagmannens årsöversikt.....	2
1. Domkretsen.....	3
2. Domstolarnas personal.....	3
3. Domstolarnas organisation.....	3
4. Domstolarnas utrymmen.....	4
5. Verksamhet och resultat.....	4
Domstolarnas avgöranden.....	5
__5.1 Tingsrättens brottmål.....	5
5.2 Tingsrättens tvistemål.....	5
5.3 Tingsrättens ansökningsärenden.....	5
5.4 Medlingar vid tingsrätten.....	5
5.5 Åbo hovrätts ändringsprocent.....	6
5.6 Delgivningsverksamhet.....	6
5.7 Förvaltningsdomstolens avgöranden.....	6
6. Utbildning.....	6

Lagmannens årsöversikt

År 2023 var ett verksamhetsår där omvärlden ingav stor oro. Kriget i Ukraina fortsatte, vilket föranledde en allmän osäkerhetskänsla. Det ekonomiska läget var ansträngt med hög statlig skuldsättning samt både hög inflation och höga referensräntor.

Vad gäller verksamheten vid Ålands tingsrätten kan konstateras att antalet mål och ärenden ökade inom alla civilmålsgrupper då främst vad gäller insolvensärenden och omfattande tvistemål medan antalet summariska ärenden hölls ungefär på samma nivå. Det är glädjande att konstatera att trots att antalet inkomna mål och ärenden ökade har ändå fler avgöranden gjorts varför antalet anhängiga mål och ärenden vid årsskiftet var lägre. Handläggningstiden i omfattande tvistemål förkortades från 16,1 månader till 14,3 månader, vilket är positivt men handläggningstiden måste ännu förkortas. Även handläggningstiden för summariska ärenden har ökat något men är ännu på acceptabel nivå. Trots att insolvensärendena har ökat märkbart har handläggningstiden kunnat förkortas. Antalet inkomna egentliga brottmål har stigit märkbart liksom även tvångsmedels- och övriga straffrättsliga ärenden, men glädjande nog har handläggningstiden inte förlängts utan tvärtom förkortats vad gäller de egentliga brottmålen.

Ålands förvaltningsdomstol hade för år 2023 beviljats tilläggsresurser att anställa en e.o. förvaltningsdomare för att förkorta handläggningstiderna för miljö-, markanvändnings- och byggärenden. Oaktat tilläggsresursen har förvaltningsdomstolen inte helt arbetat bort ärendeanhopningen men antalet anhängiga mål överlag sjönk från 216 till 152 ärenden. Antalet inkomna ärenden sjönk medan antalet avgjorda ärenden steg med från 119 år 2022 till 162 avgöranden år 2023. Trenden är den rätta.

Handläggningen vid domstolarna blir mer och mer elektronisk. Avsikten var att tingsrätten skulle ta bruk ärendehanteringssystemet AIPA även i brottmål, men ibruktageandet uppsköts ännu en gång. Tingsrätten har fortsatt att handlägga tvistemål och ansökningsärenden i AIPA men förbereder sig också för att kunna börja handlägga brottmålen i AIPA. Även vid förvaltningsdomstolen har nya ärendegrupper överförts att handläggas i HAIPA. Ärendesystemen kräver tillvänjning och medför att personalen belastas. Tyvärr har det visat sig att framför allt AIPA har hel del som saker som kunde förbättras.

Domstolarnas uppgift är att inom domkretsen ge lagstadgat rättsskydd genom att avgöra de mål och ärenden som inlämnats för avgörande tillförlitligt, trovärdigt, snabbt och till skäliga kostnader. För att uppnå det här målet måste det finnas tillräckliga resurser i form av tillräckligt med personal, ändamålsenligt utrymmen och fungerande ärendehanteringssystem. Den elektroniska handläggningen kräver att personalen anammar nya arbetssätt och att den erhåller nödvändig fortbildning. Tyvärr måste jag än en gång konstatera att tillgången på fortbildning för kanslipersonalen på svenska fortsättningsvis lämnar mycket att önska. En kompetent och välmotiverad personal är domstolarnas mest centrala resurs.

Personalen har under verksamhetsåret burit ett stort ansvar och arbetat hårt för att domstolarna ska uppnå sitt mål. Belastningen har tidvis varit hård men med beaktande av verksamhetsårets facit har det hårda arbetet även burit frukt. Ett stort tack till personalen för att ni orkat och för att ni fortsättningsvis orkar arbeta för att rättsskyddet förverkligas på sätt som allmänheten har rätt att förvänta sig.

1. Domkretsen

Tingsrättens grunduppgift är att ge rättsskydd genom att avgöra inkomna tviste- och brottmål samt ansökningsärenden.

Förvaltningsdomstolens grunduppgifter är att ge rättsskydd genom att avgöra besvär över myndigheters beslut i förvaltningsärenden. Förvaltningsdomstolen handlägger också förvaltningstvistemål som gäller offentligrättslig betalningsskyldighet eller någon annan skyldighet eller rättighet som har sin grund i ett offentligt rättsförhållande.

Domstolarnas domkrets är landskapet Åland med dess sexton kommuner. Ålands befolkning uppgår till cirka 30 000 personer.

Ålands tingsrätt hör till Åbo hovrätts domkrets. De avgöranden som tingsrätten givit i egenskap av sjörätt överklagas till Helsingfors hovrätt.

Ålands förvaltningsdomstols avgöranden överklagas till högsta förvaltningsdomstolen i Helsingfors.

2. Domstolarnas personal

Vid domstolarna finns tretton ordinarie tjänster enligt följande:

- en lagman
- en förvaltningsdomare
- två tingsdomare
- två tingsnotarier
- en förvaltningssekreterare
- fem tingssekreterare
- en stämningsman.

Vid förvaltningsdomstolen tjänstgör en assessor vars förordnande utgår 31.8.2024. Förvaltningsdomstolen har under hela år 2023 haft extra ordinarie förvaltningsdomare.

Vid tingsrätten finns 39 nämndemän samt två ordinarie sjöfartsakkunniga och fyra suppleanter.

Vid förvaltningsdomstolen finns sakkunniga inom barnskydds-, adoptions-, specialomsorgs-, rusmedelsvård-, mental- och smittskyddsärenden.

3. Domstolarnas organisation

Tingsrätten är förvaltningsmässigt ett chefsambetsverk där lagmannen ensam avgör största delen av de förvaltningsrättsliga ärendena efter det att förvaltningssekreteraren förberett dem.

Lagmannen är administrativ chef även för förvaltningsdomstolen och sköter då en överdomares förvaltningsuppgifter.

Tingsrättens kansli fungerar även som förvaltningsdomstolens kansli.

Tingsrätten är uppdelad i rotlar. Rotel 1 innehas av lagmannen som utöver det administrativa uppgifterna även handlägger större delen av de egentliga tvistemålen.

Rotel 2 och 3 innehas av tingsrättens två tingsdomare och där handläggs alla brottmål. Rotel 2 handlägger även en del tvistemål, företagsaneringar och alla sjörättsmål. Rotel 3 handlägger även utsökningsbesvär.

Rotel 4 innehas av tingsnotarierna som erhåller sin domstolspraktik. Tingsnotarierna handlägger i huvudsak ansöknings- och konkursärenden samt mindre brottmål.

Förvaltningsdomaren är enligt lag även tingsdomare vid tingsrätten och innehar där rotel 5.

Förvaltningsdomaren handlägger regelmässigt tvångsmedelsärenden och deltar ibland som medlem i fulltaliga sammansättningar.

En tingssekreterare är förordnad att handlägga de summariska ärendena med undantag för vräkningsärenden och hypotekstalan, vilka handläggs av tingsnotarierna. Samma tingssekreterare fungerar även som sekreterare vid förvaltningsdomstolen.

Tingsrättens kansli omhänderhar ekonomi- och personalförvaltning, utrymmen, datatjänster, kundbetjäning, säkerhet och delgivningar. Kanslienheten består av förvaltningssekreteraren, den arkivansvariga tingssekreteraren samt tre tingssekreterare och en stämningsman.

Förvaltningsdomaren är ordförande i förvaltningsdomstolen och fungerar oftast även som föredragande.

Lagmannen fungerar som ordförande vid förvaltningsdomarens förfall.

4. Domstolarnas utrymmen

Ålands tingsrätt och Ålands förvaltningsdomstol har gemensamma utrymmen i statens ämbetshus vid Torggatan 16 i Mariehamn. Ämbetshuset har genomgått mer grundläggande renoveringar under tiden december 2016 till januari 2021. Domstolarna fick tillgång de nya, renoverade utrymmen i december 2018.

5. Verksamhet och resultat

Målsättningen både för tingsrätten och förvaltningsdomstolen är att avgöra lika många mål som det kommit in.

De vid resultatförhandlingarna överenskomna och de förverkligade siffrorna är följande:

Inkomna ärenden under år 2023	Avgjorda ärenden under år 2023
1752	1819
Viktad arbetsmängd, inkomna ärenden år 2023	Viktad arbetsmängd avgjorda ärenden år 2023
806	886
Produktivitetsmål år 2024	Produktivitetsmål år 2023
89	69
Lönsamhet utan lokalhyror år 2024	Lönsamhet utan lokalhyror år 2023
1072	1311

Handläggningstider	Målsättning	Förverkligat
Brottmål	6,0 månader	5,1 månader
Omfattande tvistemål	19,0 månader	16,1 månader
Skuldsaneringar	5,0 månader	Inga avgöranden
Summariska ärenden	2, 2 månader	2,4 månader

Domstolarnas avgöranden

5.1 Tingsrättens brottmål

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 200 egentliga brottmål år 2023. Resultatet var 249 inkomna brottmål, vilket var 31 fler än året före då 218 ärenden inkom. Bedömningen var att 220 brottmål skulle avgöras men resultatet var 247 avgjorda brottmål, vilket var hela 41 fler än året före.

Bedömningen var att till tingsrätten skulle inkomma 15 andra straffrättsliga ärenden medan resultatet var 19 ärenden. Antalet avgjorda uppskattades till 15 ärenden, men resultatet var 18 avgjorda ärenden. Antalet tvångsmedelsärenden uppskattades till 20 medan resultatet var dubbelt högre eller 47 inkomna ärenden. År 2023 avgjordes 48 ärenden. År 2022 inkom 35 och avgjordes 28 ärenden.

5.2 Tingsrättens tvistemål

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 50 omfattande tvistemål år 2023. Resultatet var 55 omfattande tvistemål, vilket var hela tolv fler än året före då 43 mål kom in. Bedömningen var att 50 tvistemål skulle avgöras, men resultatet var 57 avgjorda, vilket var lika många som året före.

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 1 100 summariska ärenden år 2023. Resultatet var 1086 summariska ärenden, vilket var nästan samma som året före då 1 081 inkom. Bedömningen var att 1 100 summariska ärenden skulle avgöras, men resultatet var hela 1 122 avgjorda vilket var 163 fler än året före.

5.3 Tingsrättens ansökningsärenden

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 50 äktenskapsskillnadsärenden år 2023. Resultatet var 76 äktenskapsskillnadsärenden, vilket var 12 fler än 2022. Bedömningen var att 50 äktenskapsskillnadsärenden skulle avgöras, men resultatet var 73 avgjorda, vilket var 23 fler än året före.

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 180 övriga ansökningsärenden år 2023. Resultatet var 184 övriga ansökningsärenden, vilket var tre färre än föregående år. Bedömningen var att 180 övriga ansökningsärenden skulle avgöras men resultatet var hela 217 avgjorda, vilket var hela 33 fler än året före.

Bedömningen vid resultatförhandlingarna var att det skulle inkomma 5 skuldsaneringsärenden år 2023, men endast tre ärenden inkom, vilket var två fler än året före. Bedömningen var att 5 skuldsaneringsärenden skulle avgöras och fyra ärenden avgjordes. År 2022 avgjordes inga ärenden.

5.4 Medlingar vid tingsrätten

Under året avgjordes två barnärende genom medling.

5.5 Åbo hovrätts ändringsprocent

Åbo hovrätt har under år 2023 avgjort 48 ärenden från Ålands tingsrätt. Hovrätten ändrade inte alls i 15 procent av avgörandena. Hovrätten ändrade i 10 procent av avgörandena bara motiveringarna, i 4 procent slutresultatet och motiveringarna på grund av ny värdering av bevisningen, i 17 procent ändrades slutresultatet och motiveringarna av annat skäl och i 2 procent rörde ändringen bara en för slutresultatet oväsentlig del. Inga mål återförvisades och i 4 procent fastställdes en förlikning. I 8 procent av ärenden förföll givande av utlåtande. Hovrätten beviljade inte tillstånd till fortsatt handläggning i 31 procent av avgörandena.

5.6 Delgivningsverksamhet

Domstolarna har en stämningsman. Under år 2023 inkom sammanlagt 2 114 delgivningsärenden, varav 1 918 delgavs medan det i 196 fall meddelades hinder.

5.7 Förvaltningsdomstolens avgöranden

Till förvaltningsdomstolen inkom under året 99 mål medan 162 ärenden avgjordes, medan motsvarande siffror år 2022 var 110 ankomna ärenden och 119 avgjorda. Medelhandläggningstiden för avgörande av ärendena har förlängts från 21,9 månader år 2022 till 22,6 månader 2022. År 2023 avgjordes 43 flera ärenden än under föregående år och då främst äldre ärenden vilket är förklaringen till att handläggningstiden förlängdes. Under året avgjordes fjorton fler markanvändnings- och byggärenden än året före, 19 fler arbetskraftsärenden, 26 fler skatteärenden och dubbelt eller sex stycken miljöärenden.

Högsta förvaltningsdomstolen avgjorde under år 2023 22 ärenden från Ålands förvaltningsdomstol jämfört med 16 året innan. I 16 fall beviljades inte besvärstillstånd, i tre fall skedde ingen ändring och i ett fall ändrades avgörandet medan två ärenden avskrevs.

6. Utbildning

Domstolarna ordnade en egen endags internutbildning i användningen av PDF Exchange. Domstolarnas personal deltog år 2023 i utbildning under sammanlagt 21,55 dagar, vilket ger ett medeltal om 1,43 dagar per person. Fördelningen av fortbildningsdagar mellan domar- och kanslipersonal är att domarna hade 3,47 dagar per person medan kanslipersonalen hade 0,60 dagar i genomsnitt. Grunden till denna skillnad ligger i avsaknaden av svenskspråkig utbildning för kanslipersonalen. Sammanlagt hade personalen under år 2023 använt 150,90 timmar för utbildning.

